DOI <https://doi.org/10.30929/2307-9770.2018.06.03.04>
UDC 811'25:378.14

Content and peculiarities of educational programs of training the translators of bachelor level at classical universities of Ukraine

Oleksiiienko L.*

Kremenichuk Mykhailo Ostrohradskyi National University, Kremenichuk, Ukraine

Received: 10.10.2018

Accepted: 20.10.2018

Abstract. The analysis of educational and professional programs of training the future translators of Bachelor level specified in the article institutions of higher education, showed that the general purpose of the educational program is the formation of general and professional competences; the main approaches to the professional training of future translators are competent, personally oriented, operational ones. Despite the similar goal of preparation of translators of the Bachelor level and their professional orientation, there is a discrepancy between the content of educational programs, the time of studying in courses, the list of modules (educational disciplines and practices). The obtained results promote the study of the possibilities of improving the quality of future translators' training at classical universities of Ukraine.

Key words: programs of translators' training, professional training of translators, courses of educational disciplines, translator.

Зміст та особливості освітніх програм з підготовки перекладачів бакалаврського рівня у класичних університетах України

Олексієнко Л. А.

Кременчуцький національний університет імені Михайла Остроградського, Кременчук, Україна

Анотація. Охарактеризовано та проаналізовано зміст та особливості освітніх програм професійної підготовки майбутніх перекладачів першого (бакалаврського) рівня в університетах України. Співставлено структуру компонентів освітніх програм, цикли навчальних дисциплін і безпосередньо навчальні дисципліни та надано їх характеристику. Подано розподіл змісту освітньо-професійної програми підготовки перекладачів бакалаврського рівня та максимальний час навчання за циклами навчання. Розглянуто програмні компетентності майбутнього фахівця.

Ключові слова: програми підготовки перекладачів, професійна підготовка перекладачів, цикли навчальних дисциплін, перекладач.

Содержание и особенности образовательных программ по подготовке переводчиков бакалаврского уровня в классических университетах Украины

Олексиенко Л. А.

Кременчугский национальный университет имени Михаила Остроградского, Кременчуг, Украина

Аннотация. Охарактеризованы и проанализированы содержание и особенности образовательных программ профессиональной подготовки будущих переводчиков первого (бакалаврского) уровня в университетах Украины. Сопоставлены структура компонентов образовательных программ, циклы учебных дисциплин и непосредственно учебные дисциплины и дана их характеристика. Представлено распределение содержания образовательно-профессиональной программы подготовки переводчиков бакалаврского уровня и

*

Corresponding Author: Oleksiienko Larysa Anatoliivna. Phone: +38(067)943-11-51. E-mail: oleksienko@mail.ru
Kremenichuk Mykhailo Ostrohradskyi National University, vul. Pershotravneva, 20, Kremenichuk, Poltava Region, Ukraine, 39600.

Відповідальний автор: Олексієнко Лариса Анатоліївна. Тел. 8 (067)943-11-51. E-mail: oleksienko@mail.ru
Кременчуцький національний університет імені Михайла Остроградського, вул. Першотравнева, 20, м. Кременчук, Полтавської обл., Україна, 39600

максимальное время обучения по циклам обучения. Рассмотрены программные компетентности будущего специалиста.

Ключевые слова: программы подготовки переводчиков, профессиональная подготовка переводчиков, циклы учебных дисциплин, переводчик.

I Вступ

У сучасному світі переклади та глобалізація тісно пов'язані між собою. Посилення професійних і культурних зв'язків України з іншими країнами світу потребує підготовки перекладачів зі знанням двох і більше іноземних мов, здатних забезпечувати ефективний процес професійної міжкультурної комунікації спеціалістів, мовний супровід міжнародних науково-технічних, економічних, культурних та ІТ проєктів, установлювати взаєморозуміння між партнерами. Основним показником ефективної професійної підготовки майбутніх перекладачів у класичних університетах України є орієнтованість освітніх програм на сучасний ринок праці.

Мета дослідження – визначення змісту та особливостей освітніх програм з підготовки перекладачів бакалаврського рівня з у класичних університетах України.

II Матеріал і методи дослідження

У закладах вищої освіти України на національному рівні реалізуються основні положення Болонської декларації, а саме: поширення доступу до якісної вищої освіти для всіх категорій населення, створення рамкових умов для особистісно орієнтованого навчання та запровадження інноваційних методів навчання, забезпечення якості вищої освіти, запровадженням концепції навчання впродовж життя тощо [1].

Відповідно до Постанови Кабінету Міністрів України «Про затвердження переліку галузей знань і спеціальностей, за якими здійснюється підготовка здобувачів вищої освіти» [2] та Наказу Міністерства освіти і науки України «Про затвердження Переліку спеціалізацій підготовки здобувачів вищої освіти ступеня бакалавра за спеціальністю 035 – «Філологія», за якими здійснюється формування та розміщення державного замовлення» [3], підготовка перекладачів у навчальних закладах України здійснюється за спеціальністю 035 – «Філологія» галузь знань 03 «Гуманітарні науки».

Відповідно до закону України «Про вищу освіту» [4] професійна підготовка майбутніх перекладачів в закладах вищої освіти України здійснюється за двома основними освітніми програмами на першому (бакалаврському) та другому (магістерському) рівнях вищої освіти. Перший (бакалаврський) рівень відповідає сьомому рівню Національної рамки кваліфікацій і передбачає здобуття особою теоретичних знань та практичних умінь і навичок, достатніх для успішного виконання професійних обов'язків за вибраною спеціальністю; обсяг освітньої програми становить 240 кредитів ECTS (тривалість навчання 3 роки 10 місяців); передбачає здобуття ступеня (освітньо-кваліфікаційного рівня) бакалавра філології.

Для підготовки бакалаврів філології Стандарту вищої освіти України чи його проєкту не розроблено. Відсутність розробленого єдиного стандарту підготовки майбутніх фахівців з перекладу, який повинен містити вимоги до обов'язкових компетентностей і результатів навчання здобувача освіти відповідного рівня, загальний обсяг навчального навантаження ускладнює процес їх професійної підготовки та гарантування її якості. За відсутності єдиних стандартів підготовки перекладачів заклади вищої освіти розробляють тимчасові стандарти вищої освіти за першим (бакалаврським) рівнем.

Нормативний супровід професійної підготовки майбутніх перекладачів для першого рівня розроблений на рівні освітньо-кваліфікаційних характеристик, освітньо-професійної програми, навчальних планів, робочих програм навчальних дисциплін закладів вищої освіти.

Розглянемо особливості професійної підготовки перекладачів першого (бакалаврського) рівня у класичних університетах – Харківському національному університеті імені В. Н. Каразіна, Київському університеті імені Бориса Грінченка, університеті імені Альфреда Нобеля (Дніпро), Кременчуцькому національному університеті імені Михайла Остроградського.

Майбутні перекладачі отримують освіту на факультеті іноземних мов Харківського національного університету імені В. Н. Каразіна, де викладаються англійська, німецька, французька, іспанська, італійська, китайська та японська мови. Форми навчання – денна та заочна. Кваліфікація відповідно до

диплому – бакалавр філології, спеціалізація: перекладач з двох іноземних мов.

Здобувачі вищої освіти Інституту філології у Київському університеті імені Бориса Грінченка вивчають англійську та польську мови, отримують кваліфікацію першого (бакалаврського) рівня відповідно до диплому – філолог, перекладач з англійської мови, спеціалізація: друга іноземна мова (польська). Форми навчання – денна та заочна.

В університеті імені Альфреда Нобеля (Дніпро) майбутні перекладачі вивчають англійську та іноземні мови (німецьку/іспанську/французьку /польську). Отримують кваліфікацію: бакалавр філології, перекладач з англійської та другої іноземної мови (німецької, або: іспанської, французької, польської). Форми навчання – денна та заочна.

Майбутні перекладачі Кременчуцького національного університету імені Михайла Остроградського вивчають англійську та німецьку мови. Отримують кваліфікацію: бакалавр філології, перекладач з англійської та німецької мов. Форма навчання – денна.

Професійна підготовка майбутніх перекладачів бакалаврського рівня здійснюється на підставі освітньої програми (ОП), яка забезпечує одночасне здобуття повної вищої освіти за спеціальністю та кваліфікацією; містить поглиблену фундаментальну, гуманітарну, соціально-економічну, психолого-педагогічну, спеціальну та науково-практичну підготовку; складається із обов'язкових (нормативних) і вибіркових компонентів.

Аналіз зазначених освітньо-професійних програм підготовки майбутніх перекладачів першого бакалаврського рівня за спеціалізацією 035.04 – «Германські мови та літератури (переклад включно)» Київського університету імені Бориса Грінченка, Харківського національного університету імені В. Н. Каразіна, Кременчуцького національного університету імені Михайла Остроградського та університету імені Альфреда Нобеля (Дніпро) за спеціальністю 035 – «Філологія («Переклад (англійська)» показав, що:

1) загальною метою освітньої програми є формування загальних і фахових компетентностей для успішного здійснення професійної діяльності; підготовка студентів із поглибленим інтересом до певних галузей філології, зокрема перекладознавства, для подальшого навчання на другому (магістерському) рівні;

2) право здобувати ступінь бакалавра з філології має особа з повною загальною середньою освітою за результатами зовнішнього незалежного оцінювання знань і вмінь з української мови, іноземної мови, історії України з урахуванням середнього бала документа про повну загальну середню освіту;

3) об'єктами вивчення та діяльності бакалаврів є мови, літератури та переклад (у теоретичному і практичному аспектах); комунікація (у професійному та міжкультурному аспектах);

4) фахівець може займати первинні посади філолога; перекладача, переважно з англійської та другої іноземної мови; редактора перекладів, перекладача-консультанта; консультанта або референта з міжнародних зв'язків; учителя (викладача) загальноосвітнього (вищого) закладу освіти; співробітника засобів масової інформації, рекламних агенцій;

5) основними підходами до професійної підготовки майбутніх перекладачів є компетентнісний, особистісно-орієнтований, діяльнісний. Названі підходи забезпечують умови для становлення та розвитку особистості перекладача, орієнтованої на успішну навчальну та майбутню професійну діяльність, формують здатність випускника самостійно застосовувати отримані в процесі підготовки знання, уміння та навички в професійному контексті;

6) оцінювання навчальних досягнень студента відбувається за результатами письмових та усних іспитів, диференційованих заліків, захисту курсових робіт і звітів з практики, державної атестації у вигляді іспитів та/або бакалаврського проекту;

7) професійне спрямування програм (фокус програми) – підготовка перекладача (усного та письмового перекладу) з двох іноземних мов, філолога; серед програмних компетентностей майбутнього фахівця виділені загальна та фахова компетентності. Формування загальної компетентності відбувається завдяки придбання під час навчання суми компетенцій, а саме: інструментальної, міжособистісної, соціально-особистісної, загальнонаукової. Формування спеціальної (фахової) компетентності відбувається завдяки придбання під час навчання мовної, мовленнєвої, комунікативної, країнознавчої, перекладацької компетенцій. Фахова компетентність передбачає:

досконале знання державної мови та володіння, переважно, англійською як першою іноземною мовою та, переважно, німецькою як другою іноземною мовою в усному та письмовому різновидах у широкому спектрі професійних контекстів і соціального оточення; системне знання всіх аспектів теорії перекладу, основних проблем та етапів розвитку перекладознавства, загальних і часткових теорій перекладу, категорій і видів перекладу, пропонованих західними і вітчизняними перекладознавцями; соціокультурні знання про країни мов, що вивчаються, у процесі міжкультурної комунікації та переробленні інформації іноземними мовами. Необхідно зауважити, що перелік компетенцій та їх трактування в освітніх програмах зазначених закладів освіти частково різняться, що на нашу думку є наслідком відсутності єдиного стандарту вищої освіти для спеціалізацій «Мови та літератури (переклад включно)» спеціальності 035 – «Філологія». Так ОП підготовки майбутніх перекладачів першого бакалаврського рівня Кременчуцького національного університету імені Михайла Остроградського та університету імені Альфреда Нобеля (Дніпро) містять інтегральну компетентність (здатність розв'язувати комплексні теоретичні та практичні завдання і проблеми під час професійної діяльності у галузі перекладу, або у процесі навчання, що передбачає застосування теорій і методів системи наук, що формують лінгвістику), яка відсутня в ОП Київського університету імені Бориса Грінченка, Харківського національного університету імені В. Н. Каразіна;

8) узагальнено програмними результатами навчання в ОП вибраних закладів вищої освіти визначені:

- знання основних понять перекладознавства, новітніх перекладознавчих теорій та їх інтерпретації; основних лексичних, фразеологічних, фонетичних, словотворних, морфологічних і синтаксичних норм сучасної української, першої та другої іноземних мов на рівні, достатньому для здійснення комунікації; історичних, географічних, філософських, соціально-економічних і політичних аспектів країн, мова яких вивчається; структури, функцій та умов використання сучасних систем автоматизованого перекладу; вимог нормативних документів (стандартів) щодо надання перекладацьких послуг, у тому числі з використанням систем машинного та автоматизованого перекладу;
- уміння – перенести мовні знання та мовленнєві вміння у перекладацьку практику; вибирати перекладацькі стратегії, здійснювати перекладацький аналіз тексту, застосовувати новітні досягнення в галузі автоматизації перекладу; використовувати можливості сучасних інформаційно-комунікаційних технологій для здійснення професійної діяльності;
- комунікація – продуктивно працює в команді, урахувуючи суспільні, політичні та релігійні переконання, забезпечуючи соціальну взаємодію;
- автономність – демонструє виконання професійних завдань у стандартних і нестандартних ситуаціях; незалежно організовує свою діяльність, дотримуючись часових меж виконання завдання; демонструє здатність до подальшого навчання та самовдосконалення;
- оцінка – здатність до рефлексії, самооцінки власної роботи та результату / продукту професійної діяльності;

9) програма професійної підготовки студентів першого (бакалаврського) рівня складається з трьох циклів: обов'язкові (нормативні) навчальні дисципліни, вибіркові навчальні дисципліни (варіативна частина), які визначаються закладом освіти та зорієнтовані на формування конкретних компетенцій, які відповідають дескрипторам національної рамки кваліфікацій; практики.

III Результати

Розбіжності у переліку компетенцій, якими повинні оволодіти майбутні фахівці, впливають на розподіл змісту (визначення навчальних дисциплін циклу) та максимальний час навчання за циклами навчання. У табл. 1 подано розподіл змісту освітньо-професійної програми підготовки перекладачів першого (бакалаврського) рівня та максимальний час навчання за циклами навчання.

Як видно з табл. 1, в освітніх програмах вибраних закладів вищої освіти різняться структура компонентів освітньої програми, цикли навчальних дисциплін і безпосередньо навчальні дисципліни циклів, проте кількість кредитів ECTS, відведених на обов'язковий і вибірковий компоненти, приблизно однакова.

Табл. 1. Розподіл змісту освітньо-професійної програми підготовки перекладачів першого (бакалаврського) рівня та максимальний час навчання за циклами навчання
(денна форма навчання)

№ пор	Компоненти ОП / цикли підготовки	Київський університет імені Бориса Грінченка	Харківський національний університет імені В. Н. Каразіна	Кременчуцький національний університет імені Михайла Остроградського	Університет імені Альфреда Нобеля (Дніпро)
1	2	3	4	5	6
1	Обов'язковий компонент (нормативна частина), усього	156 кредитів ECTS; 65%	170 кредитів ECTS; 70,8%	169 кредитів ECTS; 70,42%	164,5 кредитів ECTS; 68,5%
1.1	Цикл дисциплін гуманітарної та соціально-економічної підготовки	20 кредитів ECTS; 8,3 %;	9 кредитів ECTS; 3,8%	9 кредитів ECTS; 3,75 %	–
1.2	Цикл дисциплін фундаментальної підготовки	–	24 кредити ECTS; 10%	151 кредит ECTS, 62,9%	–
1.3	Цикл дисциплін професійної підготовки	136 кредитів ECTS; 56,7%	137 кредитів ECTS; 57%	9 кредитів ECTS, 3,75 %	157 кредитів ECTS, 65,4%
1.4	Цикл дисциплін загальної підготовки	–	–	–	7,5 кредитів ECTS; 3,13%
2	Вибірковий компонент (варіативна частина), всього	54 кредити ECTS; 22,5 %	60 кредитів ECTS; 25%	62 кредити ECTS; 25,8 %	68 кредитів ECTS; 28,3%
3	Практика	24,5 кредитів ECTS; 10%	10 кредитів ECTS; 4,2%	6 кредитів ECTS; 2,5 %	4,5 кредити ECTS; 1,9 %
	Підсумкова атестація	6 кредитів ECTS; 2,5%	–	3 кредити ECTS; 1,25 %	3 кредити ECTS; 1,25 %
Усього:		240 кредитів ECTS; 100%	240 кредитів ECTS; 100%	240 кредитів ECTS; 100 %	240 кредитів ECTS; 100 %

Вивчення навчальних дисциплін циклу гуманітарної, соціально-економічної та фундаментальної підготовки має на меті ознайомити майбутніх фахівців з актуальними філософськими питаннями з різних галузей наукового знання (історії, географії, економіки, політики, мистецтва, освіти тощо), даними та відомостями про специфіку країни, мова якої вивчається, її національну культуру, менталітет народу, національні особливості вербальної та невербальної поведінки тощо, сформувати вміння передавати інформацію, яка відображає національну картину світу без семантичних деформацій загальних та індивідуальних аспектів оригінального змісту її культурних реалій [5; 6; 7].

Вивчення навчальних дисциплін циклу професійної підготовки забезпечує студентів необхідними знаннями спеціальних дисциплін і формує основні перекладацькі навички. Інтенсивний розвиток інформаційного суспільства, проникнення інформаційних технологій практично і усі сфери діяльності людини потребує відповідної підготовки перекладачів, здатних до широкого застосування інформаційних технологій і систем автоматизації у професійній діяльності. З метою знайомства майбутніх фахівців із сучасними інформаційно-комунікаційними технологіями та системами комп'ютерного перекладу в навчальних планах усіх вибраних закладів вищої освіти присутні навчальні дисципліни «Основи інформатики та обчислювальної техніки», «Сучасні інформаційні технології у перекладацькій діяльності» (КрНУ імені Михайла Остроградського), «Основи інформатики та прикладної лінгвістики» (університет імені Альфреда Нобеля, Київський університет імені Бориса Грінченка).

Відповідно до п.15 ст. 62 Закону України «Про вищу освіту» особи, які навчаються у закладах вищої освіти, мають право на вибір навчальних дисциплін у межах, передбачених відповідною освітньою програмою та навчальним планом, у обсязі, що становить не менш як 25 відсотків загальної кількості кредитів ECTS, передбачених для певного рівня вищої освіти [172].

Щодо вибіркового компоненту, то освітньо-професійна програма Київського університету імені Бориса Грінченка пропонує один вибіркового компоненту – вибіркового блок 1 (спеціалізація «Друга іноземна мова»), навчальні модулі якої передбачають вивчення другої іноземної мови та практики перекладу другої іноземної мови. Вибірковий компонент освітньо-професійних програм університету імені Альфреда Нобеля (Дніпро) та Харківського національного університету імені В. Н. Каразіна містить альтернативні навчальні дисципліни, які може вільно вибирати студент, урахувавши міжпредметні зв'язки та послідовності вивчення компонентів освітньої програми, які містяться в структурно-логічній схемі освітньої програми. Освітньо-професійна програма підготовки перекладачів першого (бакалаврського) рівня Кременчуцького національного університету імені Михайла Остроградського пропонує два варіанти професійно-орієнтованих дисциплін за вибором закладу освіти (обсяг 44 кредити) і дисципліни вільного вибору студента (обсяг 18 кредитів).

Відмінність освітніх програм підготовки бакалаврів філології простежується у видах та обсягах практик для студентів денної форми навчання. За навчальним планом підготовки майбутніх перекладачів Харківського національного університету імені В. Н. Каразіна передбачено два види практики : виховну (педагогічну) влітку (5 кредитів ECTS) на 2-му курсі, перекладацьку (5 кредитів ECTS) на 4-му курсі. За навчальним планом підготовки майбутніх перекладачів Київського університету імені Бориса Грінченка передбачено 2 види практики: навчальну (перекладацьку) безвідривну (9 кредитів ECTS), виробничу (перекладацьку) (15 кредитів ECTS) на 4-му курсі. Освітня програма підготовки перекладачів першого (бакалаврського) рівня університету імені Альфреда Нобеля (Дніпро) та Кременчуцького національного університету імені Михайла Остроградського передбачає один вид практики – педагогічну (4,5 кредитів ECTS) та перекладацьку (6 кредитів ECTS) відповідно на 4-му курсі.

Щодо підсумкової атестації, то за освітньою програмою Київського університету імені Бориса Грінченка та університету імені Альфреда Нобеля (Дніпро) атестація випускників бакалаврату проводиться у вигляді підготовки та захисту бакалаврського проекту (4,5 кредитів ECTS) і комплексного іспиту зі спеціалізації (1,5 кредитів ECTS). Формами атестації випускники бакалаврату Харківського національного університету імені В. Н. Каразіна та Кременчуцького національного університету імені Михайла Остроградського є два державних іспити з першої та другої іноземних мов. Отримання студентом незадовільної оцінки на одному із видів підсумкової атестації не позбавляє його права продовжувати проходити наступні етапи атестації. Повторне складання атестаційних іспитів або захист бакалаврського проекту дозволяється протягом 3-х років після закінчення закладу вищої освіти. Ця вимога є загальною.

IV Обговорення

За результатами аналізу освітніх програм вибраних закладів вищої освіти можна сказати, що, незважаючи на схожу мету підготовки перекладачів першого (бакалаврського) рівня та їх професійну орієнтацію, спостерігається неузгодженість змісту освітніх програм, часу навчання за циклами, переліку модулів (навчальних дисциплін і практик). Означене призводить до розбіжностей у змістовому наповненні та нарахуванні кредитів, у раціональному розподілі норм часу, видах і тривалості практик, що вносить незручності у реалізацію академічної мобільності студентів і професорсько-викладацького складу навчальних закладів, реалізацію міжнародних освітніх програм, створення стратегічних освітніх альянсів (університетському партнерству як у межах України, так і на міжнародному рівні).

В ОП підготовки перекладачів першого (бакалаврського) рівня простежується реалізація компетентнісного підходу, але відображено це в освітніх програмах по-різному. Наприклад, у переліку нормативних модулів (навчальних дисциплін і практики) освітньої програми спеціалізації 035.04 – «Германські мови та літератури (переклад включно)» Харківського національного університету імені В. Н. Каразіна визначено, які із прописаних у освітній програмі компетенції повинні бути сформовані у результаті вивчення кожної навчальної дисципліни. В ОП бакалавра Кременчуцького національного університету імені Михайла Остроградського та університету імені Альфреда Нобеля (Дніпро) подана матриця відповідності програмних результатів навчання та компетентностей. В ОП бакалавра за спеціалізацією 035.04 – «Германські мови та літератури (переклад включно)» Київського університету імені Бориса Грінченка компоненти освітньої програми (навчальні дисципліни, курсові проекти, практики, кваліфікаційні роботи) розбиті на 2 блоки: «Формування загальних компетентностей» і «Формування фахових компетентностей» без деталізації щодо виділених в освітній програмі компетенцій.

Незважаючи на те, що вибрані нами заклади вищої освіти працюють за різними освітніми програмами та навчальними планами, їх аналіз дозволив констатувати, що протягом першого та другого років навчання майбутні фахівці з перекладу, вивчаючи навчальні дисципліни, серед яких «Українська мова за професійним спрямуванням», «Історія України», «Філософія», «Основи інформатики», «Вступ до мовознавства», «Лінгвокраїнознавство», «Історія основної іноземної мови», «Теорія перекладу», «Практична фонетика», «Практична граматики», «Основи теорії мовної комунікації», «Основи наукових досліджень» та інші набувають соціально-особистісної, загальнонаукової, країнознавчої, мовної компетенцій. У цей період утворюються первинні перекладацькі навички майбутніх перекладачів. Протягом третього та четвертого років навчання формується мовленнєва, перекладацька та комунікативна компетенції, які закладаються у процесі вивчення студентами письмового та усного перекладу першої та другої іноземних мов, практики письмового й усного перекладу, порівняльної лексикології, порівняльної граматики, порівняльної стилістики, практики усного та письмового мовлення, перекладацького аналізу тексту та ін.

Окрім цього, освітні програми пропонують вивчення інших, необхідних для формування професійної компетентності навчальних дисциплін, які визначені відповідно до мети та орієнтації освітньо-професійної програми підготовки перекладачів. Так, орієнтація освітньої програми університету імені Альфреда Нобеля (Дніпро) – освітньо-прикладна, передбачає оволодіння знаннями щодо забезпечення усної та письмової комунікації у різних галузях господарства, науки, техніки, економіки та культури, відповідно до цього студенти вивчають навчальні дисципліни «Основи економічної науки», «Педагогіка та вікова психологія», «Стандарти комунікативної поведінки», «Мовна комунікація в туристичному бізнесі/Мова засобів масової інформації», «Науково-технічний переклад». Основний фокус освітньої програми Кременчуцького національного університету імені Михайла Остроградського – підготовка перекладача з двох мов (англійської та німецької), відповідно до цього майбутні фахівці вивчають «Переклад фахових текстів», «Перекладацький аналіз технічних текстів / текстів з економіки (англ. та нім.)», «Переклад ділового мовлення». Орієнтація освітньої програми Харківського національного університету імені В. Н. Каразіна – випуск фахівців – викладачів двох іноземних мов та літератури і перекладачів з двох іноземних мов, відповідно майбутні перекладачі вивчають навчальні дисципліни «Психологія», «Педагогіка», «Історія германських мов (німецька, англійська)/Історія романських мов (французька, іспанська)/Історія східних мов (китайська, арабська)».

Аналіз змістового наповнення освітніх програм дозволив констатувати, що підготовка майбутніх перекладачів першого (бакалаврський) рівня передбачає вдосконалення мовної компетенції української мови та вивчення двох іноземних мов; знайомство з культурою та літературою країн, мова яких вивчається; розвиток навичок усного та писемного мовлення й опанування основ усного та письмового перекладу; знання перекладацьких прийомів і трансформацій та уміння застосовувати їх на практиці, використовуючи у тому числі новітні інформаційні технології перекладу; володіння прийомами адаптації тексту перекладу до особливостей мови та культури країни, мова якої вивчається, з урахуванням особливостей мовної комунікації; формування професійної компетентності відповідно до орієнтації освітньої програми. Перекладацькі дисципліни містяться як в обов'язковій, так і у вибірковій частині навчального плану.

V Висновки

Дослідження змісту та особливостей освітніх програм з підготовки перекладачів бакалаврського рівня з у класичних університетах України показало, що кожен заклад готує фахівців за власно розробленою освітньою програмою через відсутність на сьогоднішній день єдиного стандарту підготовки майбутніх фахівців з перекладу, що відображається у неузгодженості змісту освітніх програм, часу навчання за циклами, переліку модулів (навчальних дисциплін і практик) і як наслідок заважає реалізації академічної мобільності студентів та професорсько-викладацького складу навчальних закладів; професійна підготовка має комплексний характер та професійно-практичну спрямованість навчання, передбачає підготовку фахівця широкого профілю у галузі перекладознавства, охоплює різні галузі знань та включає поглиблену фундаментальну, гуманітарну, соціально-економічну, психолого-педагогічну, спеціальну, науково-практичну та науково-дослідну підготовку. Комплексний характер підготовки перекладачів широкого профілю є одночасно і позитивним і негативним фактом, оскільки охоплює різні галузі знань, але не проводить чіткої спеціалізації професійної підготовки майбутніх перекладачів. Перспективами подальших досліджень є вивчення можливості підвищення якості підготовки майбутніх перекладачів у класичних університетах України.

Бібліографічні посилання

- [1] Bologna-Monitoring 2015. Wien : BMBWK, 2015, 64 s.
- [2] Про затвердження переліку галузей знань і спеціальностей, за якими здійснюється підготовка здобувачів вищої освіти : Постанова Кабінету міністрів України : За станом на 29. 04. 2015 р. URL:: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/266-2015-%D0%BF> (дата звернення 11.10.18).
- [3] Про затвердження Переліку спеціалізацій підготовки здобувачів вищої освіти ступенів бакалавра та магістра за спеціальністю 035 «Філологія», за якими здійснюється формування та розміщення державного замовлення : Наказ Міністерства освіти і науки України : За станом на 25. 05. 2016 р. URL : <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0825-16> (дата звернення 01.10.18).
- [4] Про вищу освіту : Закон України : За станом на 01. 07. 2014 р. : офіц. вид. / Відомості Верховної Ради (ВВР). 2014. № 37–38. URL : <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1556-18> (дата звернення: 25.09.18).
- [5] Ганічева Т. В. Фонові знання у структурі професійно-орієнтованої перекладацької компетенції майбутніх філологів / Викладання мов у вищих навчальних закладах освіти на сучасному етапі. Міжпредметні зв'язки. Наукові дослідження. Досвід. Пошуки : зб. наук. пр. / Харківський національний ун-т ім. В. Н. Каразіна. Харків, 2009. № 15. С. 40–48.
- [6] Димитренко Л. Роль фонових знань та культурних реалій у перекладі / Науковий вісник Херсонського державного університету. Серія : Лінгвістика. 2009. Вип. 10. С. 354–356.
- [7] Бочарникова Т. Ф. Формування професійно-педагогічної спрямованості майбутнього вчителя іноземних мов у фаховій підготовці : дис. ... канд. пед. наук : 13.00.04 ; Українська інженерно-педагогічна академія. Харків, 2013. 232 с.

References

- [1] Bundesministerium für Wissenschaft, Forschung und Wirtschaft (2015), Bologna-Monitoring, BMBWK, Wien. (in German)
- [2] Kabinet Ministriv Ukrainy (2015), Pro zatverdzhennia pereliku haluzei znan i spetsialnostei, za yakymy zdiisniuietsia pidhotovka zdobuvachiv vyshchoi osvity, Postanova Kabinetu ministriv Ukrainy: Za stanom na 29. 04. 2015 r., available at : <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/266-2015-%D0%BF> (accessed 11 October 2018). (in Ukrainian)
- [3] Ministerstvo osvity i nauky Ukrainy (2016), Pro zatverdzhennia Pereliku spetsializatsii pidhotovky zdobuvachiv vyshchoi osvity stupeniv bakalavra ta mahistra za spetsialnistiu 035 Filolohiia, za yakymy zdiisniuietsia formuvannia ta rozmishchennia derzhavnoho zamovlennia, Nakaz Ministerstva osvity i nauky Ukrainy: Za stanom na 25. 05. 2016 r. available at : <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0825-16> (accessed 01 October 2018). (in Ukrainian)

- [4] Vidomosti Verkhovnoi Rady (VVR) (2014), Pro vyshchu osvitu : Zakon Ukrainy : Za stanom na 01. 07. 2014 r., № 37–38., available at : <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1556-18> (accessed 25 September 2018). (in Ukrainian)
- [5] Hanicheva, T. V. (2009). "Background knowledge in the structure of professional-oriented translation competence of future philologists" [*Fonovi znannia u strukturi profesiino-orientovanoi perekladatskoi kompetentsii maibutnikh filolohiv*], *Teaching languages at higher educational institutions at the present stage. Interpersonal relationships. Scientific research. Experience. Searches : Scientific Journal of VN Karazin Kharkiv National University* [Vykladannia mov u vyshchykh navchalnykh zakladakh osvity na suchasnomu etapi. Mizhpredmetni zviazky. Naukovi doslidzhennia. Dosvid. Poshuky : Zbirnyk naukovykh prats], No. 15, pp. 40–48. (in Ukrainian)
- [6] Dymytenko, L. (2009). "The role of background knowledge and cultural realities in translation" [*Rol fonovykh znan ta kulturnykh realii u perekladi*], *Scientific Journal of Kherson State University* [Naukovyi visnyk Khersonskoho derzhavnoho universytetu], Series : "Linguistics, Vol. 10., pp. 354–356. (in Ukrainian)
- [7] Bocharnykova, T. F. (2013). "Formation of vocational and pedagogical orientation of the future teacher of foreign languages in vocational training" [*Formuvannia profesiino-pedahohichnoi spriamovanosti maibutnoho vchytelia inozemnykh mov u fakhovii pidhotovtsi : dys. ... kand. ped. nauk : 13.00.04*], Kharkiv, 232 p. (in Ukrainian)

Олексієнко Лариса Анатоліївна,

аспірантка кафедри психології, педагогіки та філософії,
Кременчуцький національний університет імені Михайла Остроградського,
вул. Першотравнева, 20, м. Кременчук, Полтавської обл., Україна, 39600.
Тел. 8 (067)943-11-51. E-mail: oleksienko@mail.ru

Oleksiienko Larysa Anatoliivna,

post-graduate student of Pedagogy and Philosophy Department,
Kremenchuk Mykhailo Ostrohradskyi National University,
vul. Pershotravneva, 20, Kremenchuk, Poltava Region, Ukraine, 39600.
Tel. 8 (067)943-11-51. E-mail: oleksienko@mail.ru

Citation (APA):

Oleksiienko, L. (2018). Content and peculiarities of educational programs of training the translators of bachelor level at classical universities of Ukraine. *Engineering and Educational Technologies*, 6 (3), 35–43. doi: <https://doi.org/10.30929/2307-9770.2018.06.03.04> (in Ukrainian)

Цитування (ДСТУ 8302:2015):

Олексієнко Л. А. Зміст та особливості освітніх програм з підготовки перекладачів бакалаврського рівня у класичних університетах України / Інженерні та освітні технології. 2018. Т. 6. № 3. С. 35–43. doi: <https://doi.org/10.30929/2307-9770.2018.06.03.04>

Обсяг статті: 9 сторінок, 1,034 умовних друк. аркушів.